

אלו דברים פרק ששי פסחים

עב.

עין משפט גזירה

בא א מיי פטי' מהל' פסולי המוקדשין הלכה א ופ"ג כריתות עגות הלכה א: מב ג ב מיי פ"ג מהל' עגות הלכה ח:

רבינו חננאל (המשך) איתא נומא לא דמי רישא בעוקר ולפיכך חייב, אי היה רישא נמי בטועה כסיפא לא היה מחייב מיד. ושנינו לר' אליעזר לא שני ליה בין עוקר לטועה משום הכי לא פריך הכי, לר' יהושע שני ליה, והכי קאמר ר' יהושע לדידי לא קשיא רישא בעוקר וסיפא בטועה, אלא לדידך דלא שני לך בין עוקר לטועה לא אמרת טועה בפסח שטועה בדבר [נ"א:] ששינוי לרברב האסור לשחטו בשבת כגון שלמים וכיוצא בהן, תאמר בשלמים ששחטן לטעם פסח ששינוי לדבר ההותר לשחטו בשבת והוא הפסח. אמר לו ר' יהושע תמירין ומוספין ויכיתו שחטתיהן לשחטן בשבת והשחטו ובתים אחרים לטעם המיד בשבת חייב חטאת. אמר לו ר' יהושע שאני אימורי צבור שכן יש להן קצבה, כלומר שני תמירין ושני מוספין בכל שבת, וכיון שיש להם קצבה מאחר ששחטו עבודת החובה, השאר עמדין באיסור שבת כשאר שאין ראויין לשבת כגון חטאות וכיוצא בהן, תאמר בפסח שאין חייב חטאת. ומשני ר' אמי כגון שקדם ומל של ערב שבת בשבת דעדיין טורח בהאיך דבשבת, הכא דקדים שחטיניהו לאימורי צבור ברישא דהא ליכא מיד דטריד ביה, אי הכי ר' מאיר אומר אף השחטו לטעם אימורי צבור פטור ואצ"ל דקדים שחטיניהו לאימורי צבור, והא תני ר' חייא אפר ר' מאיר לא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על שהיו לו שני תינוקות אחד למול ואחד לשבת, וכי קתני מיהא רישא ושכח ומל של ערב שבת בשבת שחייב, נתי נמי דקדים מהליה להאיך דשבת האמר רבי מאיר אצ"ל דקדים עבדיניהו לאימורי צבור פטור. ואמרין ולטעמיך תקשי לך רישא אסיפא, השתא רישא דקתני שכח ומל של ערב שבת בשבת דטועה בדבר מצוה ועשה מצוה שצריך עובר ומנו והוא מלו בשבת בן תעשה ימים, מכל מקום בר מילה הוא ובתקיימה המצוה, סיפא דשכח ומל של ערב שבת בשבת בן שבעת ימים, שאע"פ שטועה בדבר מצוה לא עשה מצוה שכן שבעת ימים אינו בר מילה קא של שבת בערב שבת

שמעת מינה עקירה במעות הויא עקירה. אומר ר"י דפלוטא היא בהתלמט (ממנות מט.). **הא לא דמי רישא בעוקר בל'.** ומאי קאמר ר' יהושע שכן שינה שמו דצדק האסור א' אפילו שינה שמו לדבר המותר נמי חייב כיון שהוא עוקר:

ר' רבי יהושע דשני ליה לימא זיה הכי. תימה לרשב"א ה' אפי' אי מוקמי' כולה בטועה ע"כ רבי יהושע לדבריו דרבי אליעזר קאמר לדלידיה רישא אפילו שינה לדבר המותר חייב כיון דלא עשה מצוה דמתני' מוקמי' בגמרא כרבי שמעון דלית ליה היכא דלא עשה מצוה חייב לרבי יהושע צפרק רבי אליעזר דמילה כסופו (שבת קלז). דלמר רבי שמעון לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע על צ' תינוקות אחד למול ואחר השבת ואחד בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת דחייב משום דלא עשה מצוה א"כ מה שהולך לומר דרישא משום דשינה לדבר האסור היינו לדברי רבי אליעזר דלרבי אליעזר כסיפא נמי לא עשה מצוה דפסל לעיל אחרים לקום פסח ואומר ר"י דכמה תקומות מני למימר ולטעמיך ולא קאמר ועוד דלא דמי לתינוקות דהתם ודאי חייב כשמל של אחר השבת בשבת לפי של עשה מצוה וגם לא ניתנה שבת לידחות אלל אותו מינוק אלל פסח ששינה את שמו לדבר המותר א"ל רבי אליעזר אימורי ציבור ויכיתו שהן מותרין לישמן והשוחט לישמן חייב אומר רבי יהושע לא אם אמרת באימורי ציבור שכן יש להן קצבה תאמר בפסח שאין רבי יהושע דרבי ר' אליעזר דכל היכא דאית ליה קצבה מחייב רבי יהושע והרי תינוקות דיש להן קצבה ונתנו מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול ואחד לשבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של אחד השבת חייב בשבת חייב למולו בע"ש ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ע"ש בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר א"ר אמי הכא במאי עסקינן כגון שקדם ומל את של ערב שבת בשבת דאיכא חך דשבת דטריד ביה הכא כגון שקדם ושחטיניהו לאימורי ציבור ברישא אי הכי רבי מאיר אומר אף השוחט לטעם אימורי ציבור פטור אע"ג דקדים ושחטיניהו לאימורי ציבור ברישא א"ר והתניא רבי חייא [מאבל ערב] א"ר מאיר לא נחלקו ר' אליעזר ורבי יהושע על שהיו לו שני תינוקות אחד למול ערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת דחייב על מה נחלקו על שהיו לו שני תינוקות אחד למול ואחד לשבת בשבת ושכח ומל את של אחר השבת חייב חטאת ור' יהושע פוטר

אי נימא בטועה. כצבור שהוא זכא אחר: **שמעת מינה.** מדקמי' חייב אלמא פסול הוא: **עקירה בטעות.** שלא נתכוון לעקור סם פסח ממנו הויא עקירה כעוקר מדעת: **מה לי שאינו ראויין.** עוקר לאו טועה צדק מצוה הוא ואמאי פטר ליה ר' יהושע בראיין והלא לא טעה צו שידע שאינו פסח:

וישא. הפסח ששחטו: **סיפא.** ושאר כל הזבחים: **אולוסא.** מצוה גדולה מאד: **הא לא דמי.** רישא לסיפא דרישא בעוקר ולא טועה הוא: **לר"א.** דלאין האי ק"ו לא שאני ליה בין עוקר לטועה: **ומקשי' ר' יהושע דשני ליה.** לימא ליה דלא דמי טועה לעוקר אמאי אהדר ליה טעמא משום ששינה צדק האסור כו': **בפסח שאין לו קצבה.** אין חשבון לפסחים וזה שמלא טלה זה עומד בעורה כצבור שהוא אבוד מצעליו ושחטו לטעם מי שהוא: **פניקוס דיש ליה קצבה.** מי שיש לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול בלילה בשבת יודע הוא שאין לו למול בשבת אלא אחד: **ושכח ומל את של אחר השבת בשבת חייב.** דטועה צדק מצוה ולא עשה מצוה הוא דעדיין לא הגיע זמנו ומודה רבי יהושע דחייב: **אם של ערב שבת בשבת.** כצבור שהוא של שבת וזה של ערב שבת היה אמתול חולה או שנאנס ומילה שלא צומנה אינה דוחה את השבת דהואיל ועבר זמנה יתמין עד לתמור: **ר' אליעזר ורבי חייא חטאת.** דלית ליה טועה צדק מצוה ועשה מצוה פטור: **רבי יהושע פוטר.** דטועה צדק מצוה ועשה מצוה פטור ואע"ג דחילל שבת ועשה שלא כדמ מכל מקום מצוה מילה קיים. והכא נמי אע"ג דלית להו קצבה ליפטור דמכל מקום עשה מצוה לזה הזבחים שנזכרו שלא לשמן כשירין וזה שמלא זכא אחד בעורה ושחטו לטעם ממדי ציבור כשר לזכרו הראשון: **הכא במאי עסקינן כגון שקדם ומל את של ערב שבת בשבת.** בשעה שמל את זה עדיין שיהיה עומדין דמשום הכי פטור דטרוח היה צדק מהן שידע הוא שהיום חובת האלוד עליו ומתני' כגון דקדים ושחטיניהו לאימורי צבור דהשתא לא היה טרוח ועסקו בשחטינתן: **ואע"ג כו'. בתמיה:** [מאבל ערב שבת שם מקום:] **ושכח ומל את של ערב שבת בשבת דחייב.** ואע"ג דעשה מצוה: **על מה נחלקו כו'.** וקס"ד השתא ברישא מחייב ר' מאיר כשמל את שניה ע"י [שצבור] ששינה ככר הגיע זמנו ומל של שבת תחלה שזמנו היום ואחר כך מל את של אמתול ואף על גב דעשה מצוה כיון דלא רמיא טירדא עליה בתי דמלהיה לשל שבת לאו טועה צדק מצוה הוא וסיפא פטור משום דטריד בשל שבת והואיל על של שבת דהא ודאי לא קאמר שמל את שניה דהא לא השתא סיפא דלא עבד מצוה דעדיין לא הגיע זמנו פטור רישא דעבד מצוה מל שבת ושכח ומל את של אחר השבת חייב חטאת ור' יהושע פוטר. אוקימנא ברישא מחייב ר' מאיר כשמל את שניה ע"י [שצבור] ששינה ככר הגיע זמנו ומל של שבת תחלה שזמנו היום ואחר כך מל את של אמתול ואף על גב דעשה מצוה כיון דלא רמיא טירדא עליה בתי דמלהיה לשל שבת לאו טועה צדק מצוה הוא וסיפא פטור משום דטריד בשל שבת והואיל על של שבת דהא

(א) [ממנות מט.], (ב) [כריתות פס. וש"י], (ג) שבת דף קלז. כריתות ע"י; (ד) שבת פ"ג וש"י, (ה) גי' רש"י, (ו) [מגד ביצמות לר.].

הגהות הב"ח
(א) גמ' לישני ליה הכי קאמר לל"ל ותיבת הכי נמחק:

מוסף רש"י
ושכח ומל את של אחר השבת בשבת דטועה צדק מצוה ולא עשה מצוה הוא ועבד ליה חטאת שלא ליה רישא ונכח אפילו ר' יהושע מודה (שבת קלז). רבי אליעזר מחייב חטאת. דמילה שלא צומנה אינה דוחה שבת, ואע"ג דטועה צדק מצוה, שיהיה טרוח בלחוטו של שבת ומתוך כך טעה צו ואף צוה עשה מצוה שהרי ראוה הוא למול אלא שאינו דוחה שבת. כ"ל ועשה מצוה שיש צוה חייב (ש"ס).

מוסף תוספות
א. מאי אריא לרבר האסור. מוס' שאנך. ב. מאי קשיא ליה. ב. דפסח ששחטו כסופו. לטעם שאר זבחים פסול והכי הוה ליה למימר לא [אם] אמרת בפסח שכן טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה תאמר בשרא זבחים שטעה בדבר מצוה ועשה מצוה. שם. ד. אלא קאמר טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה חייב לדברי הכל. שם. ה. דמצינו למימר דאע"ג דמחייב ר' יהושע גבי תינוקות הכא גבי פסח אמר דבר לטעם המותר היה פטור. שם.

רבינו חננאל
אוקימנא בעוקר המופרש אינו שחטו אלא לטעם שלמים. והאי דקתני שישא ושרא כל הזבחים ששחטן לטעם פסח בשבת שחל להיות ברי"ד אם אינו ראויין לפסח כגון שהיו נקבת או זכרים בני שתיים דריב, ואם ראויין הן ר' אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר. אוקימנא ברישא כסבור כי הזבח של פסח הוא ששחטו ונמצא ששחטו ושחטו זבח אחד. ועמדה רישא בעוקר שם פסח מעליו ושוחט לטעם שלמים וסיפא בטועה ואמרין איני רישא בעוקר וסיפא בטועה והתנן אמר רבי אליעזר ומה אם הפסח שמוצא הוא צעמו לשחוטו בשבת לטעם פסח אלא מפני ששינה שמו ושחטו לטעם שלמים חייב, שאר זבחים שאסורין לשחוטן בשבת לשמן כשישנה את שמן אינו דין שיהיה חייב, ואם

פטר ר' יהושע. אלא אמרי דבי ר' ינאי רישא דמתני' כגון שקדם ומל את